

Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE)

Consideratii generale

OSCE este o organizație de securitate, având **56 de state participante** cu statut deplin, precum și parteneri de cooperare (mediteraneeni și asiatici).

Datorită **mecanismului adoptării deciziilor prin consens**, toate statele participante OSCE au un statut egal.

OSCE nu are un statut juridic, conform dreptului internațional, iar deciziile adoptate sunt obligatorii politic, dar nu juridic.

OSCE este singura instituție sau organizație de securitate în Europa care este considerată drept **aranjament regional de securitate în sensul Capitolului VIII al Cartei ONU**, fiind, în consecință, **primul instrument de alertă timpurie, prevenirea conflictelor, gestionarea crizelor și reconstrucția post conflict în regiune.**

Abordarea atotcuprinzătoare a securității se reflectă în fundamentarea activității Organizației pe **trei dimensiuni** (*baskets / dimensions*): **politico-militară; economică și de mediu; umană.**

Scurt istoric

OSCE își are originile la începutul anilor 1970, când a fost inițiată **Conferința pentru Securitate și Cooperare în Europa (CSCE)**, ca for multilateral de dialog și negociere între Est și Vest.

Actul Final, elaborat de reprezentanții statelor participante în decurs de peste doi ani de negocieri, a fost semnat la nivel înalt la **1 August 1975, la Helsinki**. Actul Final de la Helsinki consfințește cele **zece principii de bază** (Decalogul de la Helsinki) care guvernează relațiile dintre state și comportamentul acestora față de proprii cetățeni, stabilind, totodată, modalitățile de continuare a procesului multilateral inițiat.

Decalogul de la Helsinki

1. Egalitatea suverană, respectarea drepturilor esențiale legate de suveranitate
2. Abținerea de la amenințarea cu folosirea forței sau de la folosirea forței
3. Inviolabilitatea frontierelor
4. Integritatea teritorială a statelor
5. Soluționarea pe cale pașnică a diferendelor
6. Neintervenția în treburile interne
7. Respectarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, inclusiv libertatea de conștiință, religie sau credință
8. Egalitatea popoarelor și dreptul lor la auto-determinare
9. Cooperarea între state
10. Îndeplinirea cu bună credință a obligațiilor internaționale

Până în 1990, CSCE a funcționat sub forma unor reuniuni și conferințe consacrate schimbului de opinii pe diferite probleme, elaborării normelor, angajamentelor, precum și evaluării periodice a implementării acestora. **Summit-ul de la Paris din noiembrie 1990** a imprimat procesului un curs nou, instituționalizat. **Carta de la Paris pentru o Nouă Europă** adoptată cu acest prilej a reprezentat **primul instrument multilateral care consfințește sfârșitul Războiului Rece și începutul unei ere noi, a edificării unei Europe reîntregite, libere și democratice**. Ea pus bazele instituționalizării CSCE printr-un mecanism de consultări politice regulate și crearea unor instituții permanente.

Summit-ul de la Budapesta (1994) a decis transformarea CSCE în Organizație pentru Securitate și Cooperare în Europa – OSCE.

Obiectivele principale ale OSCE

- Consolidarea valorilor comune ale statelor participante și acordarea asistenței în edificarea unor societăți civile, democratice, bazate pe supremația legii;
- Prevenirea conflictelor locale, reinstaurarea stabilității și păcii în zonele de conflict;
- Depășirea deficitului real și perceput de securitate și evitarea creării unor noi diviziuni politice, economice și sociale, promovând un sistem de securitate prin cooperare.

Procesul de luare a deciziei

În cadrul organismelor OSCE, **decizia este luată prin consens** (care se definește prin absența unei obiecții din partea unui stat participant față de adoptarea deciziei respective). Acest mod de luare a deciziei **reflectă egalitatea între statele membre**.

Deciziile OSCE sunt politice, nefiind obligatorii din punct de vedere juridic pentru statele participante. OSCE se bazează în special pe voința și angajarea politică a statelor și nu pe un tratat internațional.

Luarea deciziei are loc la 3 niveluri:

- a) **Summit-urile** reprezintă cel mai înalt nivel de luare a deciziei și de orientare politică a organizației;
- b) în perioada dintre Summit-uri, puterea de decizie aparține **Consiliului Ministerial**, care ia deciziile necesare astfel încât activitatea organizației să corespundă scopurilor sale politice; Consiliul Ministerial se întrunește, ca regulă, o dată pe an;
- c) **Consiliul Permanent** reprezintă cadrul de consultări și de luare a deciziei, referitor la activitățile și acțiunile curente ale organizației.

Această structură pe trei paliere de luare a deciziei este completată de **reuniuni specializate** (Forumul Economic, Reuniunile de evaluare etc).

Procesul de luare a deciziei este coordonat de **Președintele în exercițiu (PiE)** care este responsabil pentru întocmirea agendei și organizarea activității organismelor de decizie.

Mecanisme și structuri ale OSCE

1. Consiliul Ministerial (CM)

În anii în care nu se organizează Summit, **Consiliul Ministerial este organismul decizional al OSCE**. El reunește miniștrii afacerilor externe din statele participante OSCE. În cadrul

acestor reuniuni sunt discutate problemele specifice OSCE, revizuirea și evaluarea activităților OSCE pentru a se asigura că sunt respectate obiectivele politice centrale ale Organizației și sunt adoptate deciziile necesare implementării obiectivelor și funcționării organizației.

Reuniunea Consiliului Ministerial este, de obicei, organizată de țara care deține Președinția în exercițiu a OSCE, la sfârșitul mandatului său. **Precedenta reuniune a Consiliului Ministerial a avut loc la Atena (1-2 decembrie 2009), sub președinția elenă.**

2. Președinția în exercițiu (PiE)

Coordonează activitățile curente ale OSCE. Postul de PiE este deținut, în fiecare an, de **ministrul afacerilor externe al unui stat participant (decizie luată prin consens)**. PiE este asistat de fostul și de viitorul PiE, formând împreună **Troica OSCE**.

România a deținut funcția de PiE pe parcursul anului 2001.

În anul 2010, PiE este deținută de către Kazahstan – ministru de externe, Kanat Saudabayev. Din Troică fac parte Grecia și Lituania.

3. Secretarul General al OSCE (SG)

Acționează ca reprezentant al PiE, mandatul fiind de 3 ani și poate fi prelungit cu aceeași durată. Actualul SG este ambasadorul francez **Marc Perrin de Brichambaut**, reconfirmat pe acest post din 2008.

Printre funcțiile sale se numără: gestionarea structurilor și operațiunilor OSCE, inclusiv a Secretariatului; implementarea deciziilor OSCE; menținerea contactului cu organizațiile internaționale; evaluarea implicațiilor financiare ale propunerilor politice; raportarea periodică în fața organismelor politice asupra activității Secretariatului și a Misiunilor în teren; pregătirea unor rapoarte anuale privind activitățile organizației.

Secretarul General al OSCE a efectuat o vizită la București, la invitația ministrului afacerilor externe, la 5-6 octombrie 2009.

4. Biroul OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (ODIHR)

Activitatea ODIHR se concentrează pe dimensiunea umană a Organizației. Obiectivele principale ale ODIHR sunt: promovarea alegerilor democratice (în special prin observarea alegerilor în statele participante); furnizarea sprijinului practic în consolidarea instituțiilor democratice și a drepturilor omului, întărirea societății civile și a statului de drept; contribuția la alerta timpurie și prevenirea conflictelor, în particular prin monitorizarea angajamentelor în domeniul dimensiunii umane.

În ultima perioadă, ODIHR se confruntă cu dificultăți în îndeplinirea mandatului, fiindu-i contestată independența, în particular metodologia de observare a alegerilor, durata misiunilor de observare și modul de selectare a observatorilor.

Actualul director al ODIHR este ambasadorul **Janez Lenarcic** (Slovenia).

În cadrul ODIHR funcționează **Punctul de contact pentru Roma și Sinti**, creat în anul 1999 (funcție deținută de Andrzej Mirga – Polonia). Pentru o perioadă de două mandate și jumătate această funcție a fost deținută de România, prin persoana domnului Nicolae Gheorghe.

5. Înaltul Comisar pentru Minorități Naționale (ÎCMN)

Funcția ÎCMN a fost creată în 1992 pentru a răspunde, cât mai prompt posibil, la tensiunile etnice cu potențial de a evolua într-un conflict în cadrul spațiului OSCE.

Obiectivele sale sunt de identifica posibilele tensiuni etnice care ar putea să pună în pericol pacea, stabilitatea sau relațiilor între statele participante OSCE și a promova soluționarea acestora.

În prezent funcția fiind deținută de norvegianul **Knut Vollebaeck**, care a preluat mandatul în luna iulie 2007. Biroul ÎCMN se află la Haga.

6. Reprezentantul OSCE pentru Libertatea Presei (RLP)

Principala sarcină a RLP este de a asista guvernele în procesul de promovare a unor mass-media libere, independente. În acest scop, RLP este autorizat să monitorizeze evoluțiile legate de mass-media în toate statele participante și să militeze pentru respectarea în totalitate a principiilor și angajamentelor OSCE relevante.

Reprezentantul OSCE pentru Libertatea Presei este **Dunja Mijatovic** (Bosnia-Herțegovina), desemnată în această funcție în decembrie 2009.

7. Biroul Coordonatorului Economic

Gestionează activitățile din „coșul” dimensiunii economice și de protecție a mediului a OSCE. Principala activitate este **Forumul economic** (Praga), care este pregătit de o serie de seminarii (trei – patru) și urmat de un seminar de follow-up.

Funcția de coordonator economic, cu un mandat de 3 ani, a fost creată în 1997. În prezent postul este deținut de **Goran Svilanovic** (Serbia).

8. Adunarea Parlamentară a OSCE (AP OSCE)

Obiectivele Președintelui AP OSCE sunt facilitarea dialogului interparlamentar, evaluarea implementării obiectivelor OSCE de către statele participante, contribuția la întărirea și consolidarea instituțiilor democratice în statele participante OSCE, observarea alegerilor.

AP OSCE se reunește în două reuniuni anuale – sesiunea de vară (găzduită de unul dintre statele participante) și cea de iarnă (la Viena). Cu această ocazie, sunt adoptate diverse recomandări pe teme de actualitate de pe agenda OSCE.

Mandatul de Președinte al AP OSCE este de un an, reînnoibil o singură dată. Funcția a fost deținută timp de 2 mandate de către dl. Adrian Severin. În prezent, Președintele AP OSCE este **Joao Soares**.

9. Misiunile OSCE în teren

Misiunile OSCE în teren sunt unul dintre principalele instrumente OSCE pentru prevenire a conflictelor, gestionare a crizelor, soluționare a conflictelor și reconstrucția post-conflict în regiunea OSCE. Mandatul, mărimea și activitățile misiunilor variază, reflectând flexibilitatea acestui instrument. Misiunile sunt stabilite printr-o decizie Consiliului Permanent, având acordul statelor primitoare. Misiunea este creată în general pentru o perioadă de 6 luni, putând fi prelungită.

Principalele scopuri ale misiunilor OSCE sunt: facilitarea proceselor politice ce vizează prevenirea sau soluționarea conflictelor și informarea comunității OSCE asupra evoluțiilor din țările respective.

În prezent, OSCE are **desfășurate în teren:**

- **misiuni** – Bosnia-Herțegovina, Kosovo, Skopje/Macedonia, Republica Moldova, Muntenegru, Serbia;
- „**prezențe**” – Albania;
- **birouri** – Zagreb/Croația, Erevan /Armenia, Baku /Azerbaidjan, Minsk / Belarus;
- **centre** - Astana / Kazahstan, Bishkek /Kârgâstan, Tadjikistan, Ashgabat /Turkmenistan;
- **birouri ale Coordonatori de proiecte** – Ucraina, Uzbekistan;
- **reprezentantul personal al PiE pentru conflictul gestionat de Conferința de la Minsk (Nagorno-Karabakh).**

Prezențe în teren care au fost **închise:**

Misiunile de lungă durată în Kosovo, Sandjak și Vojvodina (1992- 2001);

Misiunea din Ucraina (1994-1999);

Misiune de verificare din Kosovo (1998-1999);

Reprezentantul OSCE pe lângă Comitetul comun de la stația de radar Skrunda /Letonia (1995-1998);

Misiunea din Estonia (1993-2001);

Misiunea din Letonia (1993-2001);

Grupul consultativ și de monitorizare din Belarus (1998-2002);

Misiunea de asistență în Cecenia (1995-2003);

Centrul din Tashkent/Uzbekistan (1995-2006);

Reprezentantul OSCE pe lângă Comisia de experți privind pensionarii militari (1994-2006);

Misiunea din Croația (1996-2007) ;

Centrul din Dushanbe / Tadjikistan (1994-2008);

Misiunea din Georgia (1992-2009);